

Bemærkninger og Tanker om Fremtidskovbrug.

I forrige Tider var det en let Sag at være Forstmand. — Alle Bestræbelser gik ud paa at konservere Skoven i den Tilstand, hvori den var, og om Indtægt af Skovbrug var der ingen Tale. En af Danmarks største Skovejere har i min Ungdom sagt mig, at den væsentligste Indtægt, han havde af sine Skove, var, hvad han modtog af Bildthandlere i Kjøbenhavn for det Bildt, han solgte, og Statskovene — de kongelige Skove, som de dengang kaldtes — have næppe i hine rolige Tider givet Overskud. Man plantede og saaede paa Sletterne, saa at Abningerne udfyldtes, men Ingen tænkte paa at indføre et Skovbrug, som kunde betale sig. Man lod de gamle Ege staa, for at have Tømmer disponibelt for Admiralitetet, hvis Flaaden skulde behøve en Forsyning, og den gamle Bøgeskov maatte vente paa Øyen, indtil en ny engelsk Krig kunde foranledige, at Tilførslen fra de preussiske Østerrøstprovincer blev standset, thi saa vidste man af Erfaring, at det kunde være godt at have store Forraad i vore Skove. Tilfredsstillelsen ved at være Skovejer bestod dengang ikke i at Skovene gavede Indtægt. Man havde sin Glæde i Beskuelsen af de gamle højtidelige Skove, og Ingen talte et Ord mod Forordningen af 27de Septbr. 1805. Mærkeligt nok er det, at den Første, der fremsatte Tanken om at Skoven burde behandles saaledes, at den gav et Udbytte, svarende til Renten af den Kapitalværdi, den repræsenterede, var Faderen til denne Forordning, Stats-

minister Reventlow, og paa Trolleborg, hvis Ejer stod i nært Slægtskab til ham, bleve de første Forsøg paa at realisere denne Tanke gjorte af Skovrider Oppermann, der var bleven stærkt greben af det økonomisk rigtige deri. Jeg erindrer endnu ganske klart de heftige Debatter, ved hvilke jeg ofte har været en opmærksom Tilhører, der jævnlig førtes mellem de ældre Forstmænd om de Resultater, Oppermann offentliggjorde i de første Aar efter 1830, og den haardnakkede Modstand, der gjordes mod de nye Anstuelser, for hvilke han var Talsmand. Dette var endda ikke saa overmaade besynderligt. Skovbruget maa ifølge sin Natur være konservativt, og Skovbrugeren bliver derved let fristet til at blive noget stiv i sine konservative Anstuelser, saa at han let faaer Uvillie mod saadanne Revolutioner, som de Reventlow=Oppermannske Ideer truede med at fremkalde. Omtrent paa samme Tid bleve Hundeshagens Skrifter bekjendte i Danmark, og Oppositionen imod dem fra de ældre Forstmænds Side var omtrent ligesaa stærk, som mod Oppermanns Afhandlinger. — Det gjaldt jo intet mindre end ganske at skulle forlade de af den tydske Forstlitteraturs Notabiliteter, Hartig, Cotta, Pfeil o. s. v. forfægtede Grundsætninger, som man havde tilegnet sig ved det kielste Institut, og saaledes paa en Maade fornægte sin tidligere Virken; men der gaves vistnok ikke Mange, som kunde gjøre det, idetmindste ikke uden en stærk Kamp. I Tidernes Løb er Modstanden bleven svagere, de gamle Kjøernetropper ere enten døde, eller have trukket sig tilbage fra Skovbestyrelsen, og der gives vistnok nu ikke ret mange Skovbestyrere, som ikke erkjende det for deres Pligt at stræbe efter at Skovene ligesaavel som Agerjorden skulle bringes til at svare Rente.

Man kan derfor ikke sige, at der fra Forstmændenes Side staaer nogen Modstand ivejen for at faa indført et Skovbrug, der i alle Henseender svarer til de Fordringer, man med Rette kan gjøre. Endnu gives der nogle private Godsejere, der ikke ere gaaede frem med Tiden, og som endnu anse det for deres største Noes at hugge saa lidt som muligt i deres Skove, og

som noget ganske naturligt kan tilføjes, at i Statens Skove er man under en stadig Fremadstriden gaaet frem med større Forsigtighed og deraf følgende Langsomhed end i de private Skove, der fra Begyndelsen af have deltaget i Væddeløbet. At dette maatte være saaledes, er en ligefrem Følge af de for Statsskove ejendommelige Forhold. Allerede den Vidtløftighed, hvormed Driftsplanerne ere affattede, gjør at Forandringer gjerne udsættes til belejliger Tider, nemlig til de periodisk indtræffende Revisioner, og desuden er det en Selvfølge, at Overbestyrrelsen af Statens Skove i Reglen er meget konservativ og ikke lader sig rive med af enhver Strømning i Anskuelserne. Nu har man imidlertid naaet saavidt, at Fordringerne om at Skovbruget skal svare Regning have besejret Modstanden overalt, maasse med Undtagelse af ganske enkelte private Skovejere, der endnu ikke kunne opgive deres Forkjærlighed for de gammeltdags Skove, hvis Træer kunne fortælle om de Tider, da Kronhjorten med sine Hinder spadserede stolt i deres Skygge, og da højbaarne Junkere og Froikener jagede par force igjennem deres dunkle Haller.

Fordringen skal alsaar ske Fyldest, og Forstmændene bør derfor gjøre sig klart, hvad den betyder, og ved hvilke Midler det kan blive muligt at naa det Maal, den sætter, paa den hensigtsmæssigste Maade.

Efter hvad jeg ovenfor har omtalt, er det kun nogle og tredive Aar siden, at Tanken om at indrette Skovbruget saaledes at det kunde svare Regning, begyndte at faae Indpas her i Landet. Det var dengang en Sjældenhed, at et Skovdistrikt behandlede efter en Plan, og om end saadanne Planer vare udarbejdede for en Del af Statsskovene og meget undtagelsesvis for enkelte Privatskove, bleve de dog intetsteds fulgte. Den Tilstand i Skovene, der skulde tilvejebringes ved disse Planer, blev altsaa ikke opnaaet. For Statsskovenes Vedkommende var Aaret 1848 et Vendepunkt. Det tidligere fulgte System, ifølge hvilket Accenten var lagt paa Bevarelsen, medens Indtagten var en Bisag, blev aldeles opgivet, og en for-

andret Inddeling af Distrikterne paafulgtes af Udarbejdelsen af nye Driftsplaner, der dog beholdt Principet om en stigende, eller ialfald ligelig, Fordeling af Udbytten for det Tidrum, som Planen omfattede. Disse Planer bleve fuldførte i Løbet af en halv Snæs Aar, og nogle af dem ere kun fulgte i 10—12 Aar, hvoraf det er en ligefrem Følge, at Skovbehandlingen ikke er naaet saavidt, at deres Hensigt er naaet. For at opfylde Fordringerne om et rentabelt Skovbrug maa de nu underkastes gennemgribende Forandringer, hvilket vel er nødvendigt, men ingenlunde behageligt for den, der har arbejdet paa den ældre Plans Gjennemførelse. Meget kan være gjort ifølge dennes Bestemmelser, der overfor en ny paa ganske andre Principer bygget Plan bliver til Fejlgreb, men skal Njemedet naaes, saa er det ganske nødvendigt, at se bort fra saadanne Betænklichkeiten, og Forstmandens Dngtighed bestaaer jo deri, at han er istand til at løse sin Opgave. For mig ligger der noget Beroligende i den Tanke, at Fordringerne til Skovbruget have naaet en Grændse, der ikke godt kan overstrides, da jeg heri seer Muligheden i, at den Stabilitet i Behandlingsmaaden, der er en saa uafviselig Nødvendighed for Skovenes Velvære, kan opnaaes. Fra nogle Sider har man vel hørt Røster udtale Ideer om Skovflytning, men naar Skovene ikke længere skulle betragtes som faste Ejendomme, saa opgiver man ogsaa Tanken om Skovbrug, og saa har Skovbrugeren ikke Noget med Sagen at gjøre. Selv med saa Flyttedage i hvert Aarhundrede bliver Skovflytning ensbetydende med Skovenes Undergang, og om end Erfaringen har godtgjort, at der paa mange Steder kan frembringes Skov i de gamle Egne, hvor man vil anvise den Plads, saa lærer den ogsaa, at mange Anstrængelser hidtil have været forgjæves for at tilvejebringe Skov paa en saa slet Jordbund som den, der i Reglen findes i disse Odemarker. Skovbrugeren maa derfor fordre, at Skovarealet skal være permanent, ligesaa vel som Agerbrugeren's Virksomhed er fast knyttet til et bestemt Areal. Forstjellen er blot den, at Skovbrugeren i langt højere Grad maa stille denne Fordring,

fordi Omdriften i Skoven er saa høj, selv i Sammenligning med det mest vidtstrakte Agerbrugs Turnus.

Det er altsaa Opgaven at indrette Skovbruget saaledes, at det kan svare Regning, og de gamle Ideer om at sørge for vore Efterkommeres Forsyning, selv med Tab for den nuværende Slægt, maa opgives. I Tidernes Løb er denne Opgave imidlertid bleven betydelig besværliggjort, fordi Rentefoden siden dens Frigjørelse er stegen betydeligt, og naar Røsningen nu skal være fuldstændig, skal det bringes dertil, at der ikke findes et Træ i Skovene, hvis aarlige Forøgelse i Værdi ikke idetmindste er 5 pCt., medens det tidligere havde været tilstrækkeligt med 4 pCt. Denne Forskjel er meget betydelig, og maa faa en ganske væsentlig Indflydelse paa Skovbruget. Det gamle, for en flngtig Betragtning, funde Princip, at Skoven skulde benyttes saaledes, at den gav det største Udbytte i Træmasse, som det givne Areal var istand til at frembringe, foranledigede at Omdriften blev meget høj, og af en rigtig Regning fremgik omfider det Resultat, at Værdien af Udbyttet ikke stod i et rimeligt Forhold til de med Produktionen forbundne Omkostninger, blandt hvilke naturligvis Renten af den voksende Træmasses Værdi udgjorde den langt overvejende Del. Et Skovbrug, baseret paa et saadant Princip, kunde vel taales, saalænge Folket var tilfreds med at være Gjenstand for Fyrsternes faderlige Omsorg, og saalænge Skovene mere vare „eine hohe himmlische Göttin“ end „eine tüchtige Kuh, die es mit Butter versorgt“. Det æsthetisk Skjønne er nu ikke mere i Kurs, og det vilde være et stort Misgreb af Skovbrugerne at ville forsøge paa atter at ville skaffe det Indflydelse paa Skovbruget. Man vilde derved kaste sig ind i en Kamp uden at have fjerneste Udsigt til at sejre, da det er ubestridelig rigtigt, at det almene Vel fordrer, at Skovbrug saavelsom enhver anden Industri skal svare Regning. Hvor æsthetiske Hensyn paa Grund af enkelte Skoves Beliggenhed skulle være det herskende Princip, kan Skovbrug i Ordets egentlige Forstand ikke trives, og saa-

danne Skove bør derfor aldeles ikke betragtes som Produktionssteder, men snarere som Enst haver i stor Stil.

Idet Skovbrugeren saaledes maa erkjende det at være Maalet for sin Stræben, at hans Gjærning ligesaa vel som Landmandens kan staa Prøve for en rationel økonomisk Underfølgelse, vil det have sin Nytte at søge klart, hvad der maa opgives af de Tanker og Forestillinger, der tilhøre Fortiden, og som ikke harmonere med Begrebet om Rentabilitet, hvorfor de maa fordrives, om de end ere saa fastvoiede til mangen Skovbrugers Hjerte, at Skilsmisfen maa forvolde Smerte. Vilde vi ikke bortkaste disse til en svunden Tid hørende Begreber, opstaaer der Fare for Skovenes Fremtid, hvorimod vi ved at gaa ind paa de berettigede Fordringer, der stilles os, og ved at vise os istand til at opfylde dem, fjerne Anledningen til de mangfoldige — for en lille Del fornuftige — Angreb, der i de sidste Aar ere rettede mod Skove og Skovbrug.

Hvad der først og fremmest maa ske, er at Omdriften, der i de fleste Skove, hvor en Plan har været fulgt, har været altfor høj, maa nedsættes, og det naturlige Spørgsmaal bliver da: hvormeget? Herpaa troer jeg, at man gjør klogeft i at undlade at give noget bestemt Svar, da vi, naar vi vilde være ærlige, maa indrømme, at vi mangle Erfaringer om Tilvæxtgangen i Bevøninger, der have været Gjenstand for omhyggelig Pleje fra deres tidligste Alder indtil de have naaet saavidt, at der kan være Tale om Afdrivning og Foryngelse. De Tilvæxtersfaringer, som ere samlede, ere hentede fra Bevøninger, hvis Fortid er ukjendt, og om de end kunne have været gode, saa er det dog aldeles sikkert, at de ikke have været saaledes passede med Hensyn til Gjennemhugning, at hvert Individ i Bevøningen er kommet til sin Ret paa ethvert Alderstrin af dets Tilværelse. Først naar saadanne Bevøninger kunne paa-vises, have vi Sikkerhed for, at de derfra hentede Tilvæxtersfaringer svare til Tilvæxtgangen i de Skove, der ere under omhyggelig Behandling, og det forekommer mig sandsynligt, at man derved maa kunne bevirke, at den procentvise Tilvæxt —

og det er jo navnlig den, hvorpaa det kommer an — først i en højere Alder, end man hidtil har antaget, vil synke under den Grændse, der betegner det i økonomisk Henseende rette Øjeblik for Benyttelsen. Spørgsmaalet om Omdriften, som den i Fremtiden bør være for de forskjellige Træarter, maa formentlig saaledes henstaa uafgjort, indtil den ved Hjælp af sikkre Undersøgelser kan fastsættes, og omendstjondt Befvarelsen har stor Interesse, kan man dog ret vel undvære den, saalænge Skovenes Tilstand er som for nærværende Tid, da vi endnu næsten overalt have med Bevogninger at gjøre, hvis Alder er langt ud over den Grændse, ved hvilken Tilvægten synker under gangbar Rente, saa at man foreløbig har nok at gjøre med at realisere og fornyge saadanne Bevogninger, og efterat dette er skeet, faaer først Omdriftens Fastsættelse en virkelig praktisk Betydning. Skal man regne efter de Erfaringer, der nu haves, vil Omdriften i Bøgeskoven falde mellem 60 og 80 Aar, men naturligtvis vil den blive variabel, da den maa rette sig efter Rentefoden. Man vil maaske forserdes ved at tænke sig, at 60aarige Bøgeskove skulle afdrives, og det maa indrømmes, at Overgangen er meget brat, da vi endnu have med 200aarige Bevogninger at gjøre; men skal Skovbruget svare Regning, saa gives der ingen anden Udvej, og jeg seer ikke, hvorledes det skal være muligt at forsvare Skovbruget, naar man vil holde paa, at det ikke skal forrente sig. Sandt er det, at man ved en saa lav Omdrift, som den, hvorom Talen kan blive, ikke kan frembringe Kjoltræer, svare Gavntræklodse, storkløvet Brænde o. s. v.; men Spørgsmaalet er jo ikke om at staffe saadanne Sortimentter, hvis Værdi aldrig har svaret til de med Produktionen forbundne Omkostninger. Omsorgen for Landets og de Enkeltes Forsyning med hvad der behøves skal jo ikke længere være det Bestemmende i Skovbruget, og forsaavidt det nødvendigvis kræves, at et Træ af store Dimensioner skal tilvejebringes, maa denne Nødvendighed godtgjøres ved en betydelig Forhøjelse af Prisen, hvorved Producenten kan faa Erstatning for det Rentetab, der er forbundet med at lade Træer

opnaa en saa høj Alder, at de forlangte Dimensioner kunne faaes. Hvad Fabnebrændet angaaer, der altid vil være Hovedsagen for Bøgestovens Bedkommende, saa kan man være ganske ubekymret, da det unge Træ har en betydelig højere Varmeevne end det gamle, og den Forkjærlighed, man i Kjøbenhavn nærer for det storflaaede Brænde, vil snart tabe sig, naar man ved Erfaringen belæres om det yngre Bæds Fortrin. Bøgestoven kan derfor meget godt paa engang opfylde Fordringen til dens Rentabilitet og tillige frembringe Brændsel, der altid har været dens Hovedopgave, og det maa tillige bemærkes, at Værdien af Kvæset, der i den yngre Skov udgjør en meget betydende Addend for Indtægten, er langt større i denne end i den ældre Skov. Medens det saaledes maa indrømmes, at den lave Omdrift i Bøgestoven har adskillige Fortrin for den høje, maa det dog bemærkes, at Produktionen, efterat den er indført, vil blive ikke lidet mindre i Masse, og det vil derfor ogsaa være en Følge af at Skovbrugerne for Alvor og med god Villie gaa ind paa at opfylde Fordringerne om et rentabelt Skovbrug, at det maa indrømmes, at vort nuværende Skovareal langtfra vil være for stort til Landets Forsyning, især naar vore Tørvemoser ere udtømte, hvorpaa der arbejdes med stor Iver, og naar Tilførsel af Brænde fra Nabolandene ophører, hvad der sandsynligvis heller ikke vil vare længe, da den Overflodighed, hvori man nu svælger, kun er grundet paa en ved forbedrede Kommunikationsmidler fremkaldt hensynsløs Medhuggen i Skove, hvor Træet tidligere har været uden Værdie. At Bøgehøjsstoven kan opretholdes ved den forholdsvis lave Omdrift, som er en Betingelse for dens Forrentning, forekommer mig utvivlsomt, men rigtignok maa Behandlingsmaaden nødvendigvis undergaa en væsentlig Forandring, da en lav Omdrift ikke tilsteder en saa langvarig Fornyelse af Bevogningen, som er en Følge af, at den naturlige Fornyelse eller Selobesaaning spiller Hovedrollen. Det er ikke min Mening, at man hensynsløst skal forkaste denne billige Hjælp, naar Omstændighederne tillade at benytte den, men da Oldenaar kun indtræffe med større og

mindre Mellemrum, og da der undertiden møder Uheld ved ugunstige Vejrforhold i Foraarstiden, ved Insektlarver o. s. v., hvorved Opvæksten gaaer tilgrunde, saa bliver det, jo lavere Omdriften sættes, desto nødvendigere hurtig at gribe til Kultur, da man ellers ved at afvente et nyt Oldenaar, i altfor høj Grad forforkter den ved en lav Omdrift allerede til et Minimum bragte Leve- og Vøgetid for den vordende Bøgestov. Istedetfor at den naturlige Foryngelse af Bøgestoven hidtil har været Skovbrugerens Stolthed, maa han i Fremtiden søge den i den hurtigst mulige og bedste Foryngelse, hvad enten den skeer alene ved Naturens Hjælp eller alene ved Arbejde. Store Forraad af veltiltrukne Planter er derfor en uafviselig Fordring for det Skovbrug, der i Fremtiden skal kaldes rationelt, og det vil være sand Daarstab at ville spare paa de med deres Opøstning nødvendigvis forbundne Omkostninger. Uden saadanne velforsynede Plante-skoler vil et Skovbrug, svarende til de Fordringer der gjøres, og som jeg erkjender for berettigede, meget snart gaa istaa og betydelig Fare for dets Kontinuitet fremkaldes, da man uden en saadan Reserve i Ryggen ganske sikkert vil komme i Forlegenhed med, hvor Skovningen skal foretages.

For Bøgestovenes Vedvaren seer jeg altsaa ikke nogen Bæmselighed i den lave Omdrift, men saaledes forholder det sig ikke med Egestoven. Naar det erindres, hvorledes Jern og Mursten have fortrængt Egetømmeret, hvorledes dette Materiale er faldet i Pris i de sidste tyve Aar, skal vistnok Ingen, der betragter Skovbruget som Industri, beklage, at han har solgt sin sidste gamle Eg. Allerede dengang, da Egetømmer betaltes meget højt, da Admiralitetet købte 1ste Klasse's Tømmer til en Tødt af 2 Rd. 24 β pr. Kub. Fod, beroede det Fordelagtige ved at have opøstet Træer, hvoraf saadant Tømmer kunde til-dannes, blot paa Illusion. Den lange Tid, i hvilken saadanne Træer havde staaet med en Tilvækst af maaste mindre end 1 pCt. i Mæsse, havde opslugt saa store Produktionsomkostninger, at de ikke kunde erstattes ved en saadan høj Pris for Tømmeret, ikke at tale om, at mange Ege paa Grund af

den høje Alder, de opnaaede, fordærvedes, saa at de maatte sælges for Spotpris. Nu faaer man ej engang en høj Pris for svært Tømmer, og det Ufordelagtige ved' at opelske det falder saameget lettere i Sjæne. At opelske Eg til Brændsel vil vel Ingen falde paa, og Anvendelsen af denne Træart til Hjul-tømmer, Bøfkertræ o. s. v. fordrer ikke store Masker, saa at Markedet let forsynes. Som en Hovedgjenstand for Skovbrug maa Egen altsaa antages at have udspillet sin Rolle, og om den end i ringe Mængde kan finde god Affætning i Fremtiden, saa er det i ethvert Tilfælde klart, at et rationelt Skovbrug ikke kan indlade sig paa at frembringe Mølleaxler og svært Skibstømmer. Man vil maasse finde denne Sætning vel stærkt, men et Exempel vil give Oplysning om Forholdet. Lad os antage, at en Eg til sit 80de Aar ved en omhyggelig Pleje er bragt til at voxе saaledes, at den har forrentet sig, og at den da kan sælges for 20 Rd. For at faa en Mølleaxel af den maa den imidlertid staa til den bliver 180 Aar, og i de 100 Aar, som den altsaa endnu skal leve, er det, at den procentvise Tilvæxt aftager saameget, at den i Gjennemsnit næppe kan sættes højere end 1 pCt. Hvad skal saa Mølleaxlen koste, for at Producenten skal være stadesløs, naar Rentefoden er 5 pCt.? Ja det bliver virkelig omtrent 2600 Rd. Saa-danne Tal kunne fjerne alle Modsigelser, og det er altsaa klart, at alle Forestillinger om at kunne skaffe Tømmer af store Dimensioner, naar man vil forlange, at Skovbruget skal svare Regning, maa bortkastes. Spørgsmaalet om, hvorfra saadant Tømmer skal faaes, vedkommer ikke Skovbrugeren, og det maa overlades den menneskelige Opfindsomhed at finde Midler, hvorved det kan erstattes.

Hvad Naalestoven angaaer, saa ligger det i Sagens Natur, at den med Lethed lader sig behandle paa hvilken som helst Om-drift, og for dens Vedkommende kan der altsaa ikke være nogen Bønskelighed ved at indrette et rentabelt Skovbrug, forsaavidt man kan finde Affætning for hvad der produceres. Men ogsaa hvad Naaletræstømmeret angaaer gjælder det Samme, som er

sagt om Egen, nemlig at de meget svære Dimensioner ikke kunne skaffes uden Tab, ligesom det røde fede Fyrretræ, der først dannes i Stammen, efterat den har opnaaet en høj Alder, ikke kan produceres ved et rationelt Skovbrug. Smidlertid have vi i Lærken et Træ, der rigtig benyttet, især indblandet i Bøgeskoven, voxer overordentlig hurtig og giver et Ved, der i Fasthed og Barighed overgaaer alle andre Naaletræer, og derved ville vi være istand til at skaffe et Bygningsmateriale, der kan erstatte Egen og det gode Fyrretræ. Da Foryngelsen af Naaleskoven i Reglen foretages ved Kultur, saa har den højere eller lavere Omdrift ingen Indflydelse derpaa, undtagen forsaavidt at man faaer større Arealer at tilplante aarlig ved den lavere Omdrift end ved den højere. Kun Edelgranen danner en Undtagelse fra hvad her er sagt om Foryngelsen af Naaleskoven, idet den meget let forynges ved Selvbefaaing, medens den er lidt vanskelig at plante.

Skovbevogningen paa vore Moser har hidtil i det Hele taget været i høj Grad forsømt, og her vil man have en viid Tumleplads, der frembyder gunstig Vejlighed til at forøge Værdien af Skovarealets Frembringelser ved at beplante dem med Træarter, der ved hurtig Væxt egne sig til at opfylde Fordringerne om et rentabelt Skovbrug. Der kan naturligtvis ikke være Tale om at opelste El for at producere slet Brændsel, men godt rankvozet Træ af denne meget forsømte Træart har megen Anvendelse til Modeller, Træsko, og mange andre industrielle Arbejder, hvorved det nu savnes, ligesom godt Gletræ betales højt af Krudtfabrikanter. Det er ikke ved at behandle El som Ravskov, at de gunstige Resultater, der kunne opnaaes ved at gjøre El til Gjenstand for Omhu, fremkomme; men den maa behandles som Højskov, og for dens Væxt maa sørges ved fornuftigt foretagne Gjennemhugninger. Rødsellen er paa daarlig Bund, naar den ikke i Almindelighed staaer i Vand, meget tilbøjelig til at blive toptør og har derfor skaffet sig Sjender blandt Skovbrugerne, men dette betyder jo kun, at

man skal holde den borte fra de Steder, hvor den ikke kan trives.

Hvidellen er ligeledes bleven forkastet af Mange, men efter min Mening ogsaa med Uret. Den voxer hurtig, giver ranke smukke Stammer, og betales meget højt til Krudtkul, hvortil den særdeles egner sig paa Grund af dens rene knastfrie Ved. Man bør blot ikke vente, at den skal voxer godt paa en daarlig Jordbund, og navnlig ere de Forsøg, der ere gjorte med den paa tørre Sandjorder, saagodtsom mislykkede, men paa nogenlunde god vel afgravet Mosebund trives den godt, og ved dens knopfydende Rødder fornyer den sig i det Uendelige.

Om Asten kan ikke let siges formeget til dens Anbefaling. Kun er den temmelig fordringsfuld i Henseende til Jordbunden, og meget vanskelig at faa i Væxt, hvor der holdes paa Bildtet, af hvilket den efterstræbes i høj Grad. Den trives bedst i Blanding med andre Træarter, der kunne forsyne Jordbunden med et tæt Løvdække, hvilket Asten alene ikke formaaer, men under gunstige Væxtforhold kan den præstere overordentlig meget, og dens Ved har i næsten enhver Alder megen Anvendelse, idet dets Sejghed gjør det brugeligt til Tøndebaand, og de større Dimensioner bruges til Aarer, Bogntømmer, Bødkertræ o. s. v. Som alle Træarter, der tilhøre den fugtige Jordbund, er Asten hidtil ikke synderlig dyrket, og navnlig gjælder dette om de store Skovstrækninger i det nordøstlige Sjælland, hvor den kun forekommer meget sparsomt paa enkelte Steder, og hvor den kunde give et fortrinligt Produkt, der endnu maa saagodtsom undværes.

Almen har saagodtsom slet ikke været dyrket i vore Skove, og dog er dens Ved i Besiddelse af fortrinlige Egenstaber, hvoriblandt den, at det voxer meget hurtig paa passende Jordbund og i god Stilling, er af særdeles Betydning for hvad man kan kalde Fremtidskovbruget, hvori den ganske vist for tjener at spille en Rolle.

For Birk og Gran ville de Moser, hvis Jordbund er

ringe give passende Plads, og saaledes have vi Midler til at fætte hele Skovarealet i Kontribution.

Ved at nævne de anførte Træarter, er det ikke min Mening at have angivet alle dem, der kunne faa Plads paa vore Skovmoser. Der gives endnu adskillige, man kan plante med Fordel paa saadanne Steder f. Ex. Løn, Popler o. s. v., og i det Hele taget er det utvivlsomt, at hvilkensomhelst Træart, man kan bringe til at voge godt, vil være lønnende, saalænge Markedet ikke oversfyldes, og man derved kan blive nødt til at sælge som Brændsel, hvad der ikke egner sig dertil.

Medens jeg saaledes ikke finder, at de til Skovbruget stillede Fordringer bør afvises, men tværtimod fuldstændig bifalder dem, maa jeg dog hertil knytte nogle Bemærkninger. Paa Grund af Skovbrugets Ejendommeligheder er det nemlig ganske umuligt pludselig at gaa over til det rentable Skovbrug, fordi altfor forcerede Skovninger ville medføre en Falden i Priserne, hvorved Skovens Ejere vilde lide et langt større Tab, end det han lider ved de ældre Bevoorningers ringe Tilvæxt. Man maa altsaa have Taalmodighed i endel Aar og give sig tilfreds med, at der med Iver og Kraft, men tillige med fornuftig Beregning, stræbes efter det tilsigtede Maal, og give Skovbestyrerne den fornødne Frist til at naa det. Statsskovbruget er i denne Henseende værst stillet, fordi det er blevet næsten en Modesag at gjøre det til Gjenstand for offentlig Kritik, hvori Folk deltage med stor Iver og Hensynsløshed uden at kjende det Mindste til de lokale Forhold og Omstændigheder. Skulde det private Skovbrug i al Almindelighed saaledes trækkes frem og pilles igjennem med lignende Mangel paa Kjendskab til dets Tilstand og Fortid, hvorpaa det dog saa væsentlig kommer an, naar Kritikken skal blive retfærdig, vilde Dommen ganske vist falde ligesaa ubarmhertig over dette, som den er falden over Statens Skovbrug. Men til Held for de private Ejere ere de fritagne for saadanne Kritikere, hvis gavnlige Indflydelse paa Statsskovene vilde have nogen Betydning,

derfom deres Undersøgelser vare byggede paa en solid Basis, og deres Kritik var i Overensstemmelse med de faktiske Forhold. Det maa imidlertid haabes, at naar den Modstand ophører, som har været gjort fra Statskøbbestyrelsens Side mod Indførelsen af de Forandringer i Skovbruget, hvoraf dets Rentabilitet er afhængig, og den afløses af en virkelig Stræben henimod det attraaede Maal, saa ville ogsaa Angrebene ophøre, og Erkjendelsen af Statskøbbrugets Nytte besejre det doktrinaire Had, der har været Aarsag til saa mange og langvarige Debatter.

Hvis man vil være retfærdig, bør de samme Fordringer, der nu med saa stor Styrke og med god Grund stilles til Skovbruget, ogsaa gøres gjældende i Henseende til det dermed beslægtede Agerbrug, med hvilket det skal rivalisere. Agerbruget skal altsaa løse den Opgave at forrente de deri anbragte Kapitaler, hvad enten de bestaa i udlagte Penge eller udført Arbejde. Saaledes som Forholdene stille sig for Øjeblikket er det uden Tvivl meget langt fra at Agerbruget kan siges at opfylde de nævnte Fordringer, og man glemmer ofte, at den fremadskridende Produktion kjøbes ved Arbejde og Kapitalanvendelse, som den ikke kan forrente. Det er blevet en Modesag, et Liebhaberie, at være Landejendomsbesidder og at kappes om Forøgelsen af Udbyttet, uden at gøre sig klart, hvor store Pengeoffre denne Forøgelse kræver. Det er de store Formuer, som kunne deltage i et saadant Væddeløb, men det vil vistnok være vanskeligt at opvise ret mange Exempler paa, at de ved agronomiske Entrepriser ere vorede. Man viser hen til de stigende Priser paa Landejendomme og glæder sig derover, uagtet det forekommer mig klart, at Sagen har sin meget betænkelige Side, efterat man er kommen saavidt, at man for at anbringe sin Formue paa den fordelagtigste Maade maa foretrække at købe Statspapirer fremfor at sætte den i Landejendomme. En Reaktion maa derfor komme, og den store Glæde over de høje Priser vil derved faa en Afkjøling, som sikkert vil blive alt

andet end behagelig. Men først naar en saadan Reaktion har fundet Sted, og de i agronomisk Retning overspændte Gemytter ere komne til Ro, vil en virkelig Maalestof til Sammenligning af Skovbrugets og Agerbrugets Resultater kunne tilvejebringes, og saa troer jeg ikke, at man behøver at frygte for Sammenligningen.

Naarum i Juni 1870.

N. Holten.
